List 32. Tečaj XLIX.

NOVICE
gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 80 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. avgusta 1891.

Z Dolenjskega, 8. avgusta 1891.

Da strankarski prepir na Kranjskem ni pristni izraz naših narodnih razmer, ampak bolj umetno, iz osebnih nasprotstev izvirajoče delo, vidimo že iz neprimernosti imen in pridevkov, s katerimi imenujeta nasprotni stranki sebe in katere ena drugi nadevata. Liberalci ste vi, glasi se iz enega tabora; vi ste brezdomovinci, odmeva iz druzega tabora, v katerih enem se sami imenujejo konservativci, v drugem pa napredna stranka.

Oglejmo si te nazive, če so res primerna znamenja, po katerih bi se mogli ločiti naši rojaki v dva v resnici različna tabora.

Vzemimo v pretres najpred besedo liberalizem. Ali je pravi pomen te besede res takšen, da bi se moral pred njim vsak pošten človek prekrižati? Mislim, da ne. Nasprotno, če pomislimo nazaj in se spomnimo, s kakšnim navdušenjem smo pozdravljali liberalizem vsi leta 1848. Če pomislimo, koliko svobodnih pridobitev, koliko blagih naprav, koliko človeškega napredka imamo zahvaliti vprav liberalnim idejam, ki so gibale in vnemale tedaj Evropo, potem pač liberalizma ne bomo proklinjali, ampak ga blagoslavljali. Zakaj ravno možje, ki so bili navdani pravega liberalizma, ti so nam pribojevali ustavne pravice, ti so osvobodili našega kmeta tisoč letih spon, v katere jih je bil ukoval fevdalizem, ter odpravili desetino in tlako; ti so umislili in izdelali naše osnovne ali temeljne ustavne pravice, med temi tudi pravico svobodnega tiska in narodne ravnopravnosti.

Jaz mislim, da smo mi vsi častilci tega pravega liberalizma še dandanašnji, duhovniki, kakor posvetnjaki.

Žalibog, da so se sčasoma temu liberalizmu izneverili mnogoteri ravno izmed tistih narodov, kateri so imeli od njega največe dobičke, to so bili Nemci, Lahi, Madjari in židje. Ti so svoje moči, pridobljene po liberalnih uredbah, zlorabili v to, da druge slabejše zatirajo. In ker so videli, koliko čast in slavo, koliko spoštovanje in hvaležnost da uživa liberalno ime, zlorabijo oni tudi to častito ime ter si ga nadevajo pri svojem ravno nasprotnem ravnanji.

Tako je nastal namesto pravega, lažnivi liberalizem. Zlasti židje, ki imajo liberalizmu največ zahvaliti, namreč svojo versko in politično svobodo, ti so ga zdaj naredili za predmet svoje sebične špekulacije. Zvezali so se povsod z lažnivimi liberalci, ki so za zdaj močnejši, ter jim pomagajo slabejše zatirati, ob enem krščanskiverski čut slabiti, ter izrabljajo zlasti tiskovno svobodo v svoje sebične namene. Ta zla raba je pripravila liberalizem ob svoje lepo ime, in dandanašnji nam njegov pridevek ne pomenja več uzornih, za pravice človeštva delujočih človekoljubov, temveč nasprotnike svobode in zatiralce slabejših narodov.

Vprašamo pa zdaj, imamo li mi na Kranjskem liberalce tega slabega pomena, ali morebiti celo kako stranko našega naroda, ki bi zatirala in odrekala drugim pristojne pravice? Kdo si bo upal to trditi, ali celo dokazati? Z dobro vestjo lahko rečemo, da liberalcev te verste slovenski narod nima, in kdor to trdi, ta vedoma ali nevedoma neresnico govori.

Oglejmo si zdaj drugi pridevek brezdomovinstvo. Tudi ta pojem ni vzrasel na slovenskih tleh, ampak je tisto očitanje, kakor Nemci, zlasti protestantje, nemške katoliške duhovne imenujejo ultramontance. Vsi pa vemo, zakaj da nemški protestanje, zlasti Prusi, črte katoliško duhovščino; saj je najbolje tako imenovani nemški kulturni boj pokazal, kaj da Prusi od nje zahtevajo. Pa kakor je krivica nemškim katoliškim duhovnikom odrekati resnično ljubezen do domovine, ravno taka krivica in napaka je očitati brezdomovinstvo naši duhovščini, kateri je vsak list naše zgodovine in izkušnja vsakega dneva glasna in neovržna priča nje požrtvovalne ljubezni do slovenskega naroda.

Morebiti porečete, ta ali oni je pa venderle tak. Mogoče, saj smo imeli tudi nemškutarje med našo duhovščino, in kateri izmed nje je morebiti nemškutar še dandanašnji, kakor jih imamo še nemalo število med posvetnimi našimi ljudmi. Ali da ne gre po izjemah so-

K. K. ZEITUNGS

diti celih stanov in napake posameznih prištevati celim strankam, tega pač ni treba dokazovati. Saj mi vender ne bomo v tem posnemali nemško-židovskih liberalcev, kateri tako radi napake poedincev našega naroda prištevajo celoti, da nas s tem pred svetom obrekujejo in grde.

Poglejmo zdaj tudi imena, katera si naši strankarji dajo, da bi se eden narodni tabor ločil od drugega.

Na eni strani se imenujejo konservativci. Ako hočejo ti s tem reči, da se mi Slovenci v političnem oziru zdaj družimo s tistimi Nemci, ki se imenujejo konservativna stranka, ima to nekaj pomena, ker ti Nemci vsaj teoretično priznavajo naše narodne pravice in se ujemajo z nami v verskem oziru, medtem, tako imenovani liberalni Nemci nam pa naše pravice naravnost odrekajo. Ali, da so nam konservativni Nemci ljubši, nego njih nasprotniki, v tem, mislim, smo vsi Slovenci ene misli in ni med nami nobene razlike.

Pa tudi če se konservativno mišljenje tolmači po tem, kar po besedi conservare t. j. ohraniti pomeni, ne more biti med nami razlike. Kaj imamo mi Slovenci neki ohraniti? Mislim, da, kakor smo zdaj, komaj še kaj druzega, ko našo vero in narodnost. Za to dvoje se hočemo boriti in ohraniti sebi in narodu. Ali tudi v tem smo, mislim, vsi ene misli. Konservativni smo v tem oziru eni in drugi, in med nami ni gotovo nobenega pravičnega vzroka, da bi se zavoljo tega na dvoje ločili.

Na drugi strani jela se je imenovati napredna stranka. Ali kdo ne želi napredka? Kdo more tajiti, da si mi vsi, kolikor je mogoče, prizadevamo, da bi narod povzdignili in napredek njegov vsestransko pospešili. Kdo more zlasti naši duhovščini očitati, da ne dela z vidnim uspehom za narodni napredek v slovstvu, umetnosti in gospodarstvu. Torej tudi naprednjaštva si ne more nobena stranka le sami sebi svojiti. Naj omenim še predevka „klerikalci“, s katerim se včasih imenuje ena naših strank. Tudi ta predevek so iznašli nemško-židovski liberalci ter so z njim nazivali ne samo duhovne, temveč vse, ki niso trobili v njih rog. Saj je znano, da rajni Karol Dežman narodne naše stranke nikoli ni drugače imenoval ko klerikalno stranko, in sicer le zato, ker so posvetni narodnjaki z duhovnimi skupaj delovali v prid slovenskega naroda. V tem pomenu smo bili radi klerikalci in se tudi v bodočnosti ne bomo sramovali tega pridevka.

Ako vse to natanko preudarimo, jasno vidimo, da med nami v resnici ni razločka, kakor bi kdo sodil po velikem hrupu naših časnikov. Zatorej je pa tudi čas, da nehamo eden druzega nazivati z nepristnimi imeni, ter bodimo zopet to, kar smo po veri dobri katoliki, po narodnosti dobri Slovenci, zlasti po nehajmo uže napake in slabosti posameznih ljudi razglašati med svet za napake in slabosti celih strank, ali celo celega naroda.

Zdelo se mi je, da je to Svetel, ki vse dokaže. Zdaj je dokazal, da je liberalci + konservativci vse eno. Slovnik v Kranji, 19/8 91.

Govor državnega poslanca Kluna

v državnem zboru dne 26. junija 1891.

(Konec.)

Gospoda moja! Nesrečna misel je bila, da se je južna železnica izpeljavala čez močvirje, ko bi se bila vender mnogo laglje, mnogo varneje, mnogo kraje in pa dvajsetkrat ceneje delala po trdih tleh.

Uvažujoč mnoge železniške nesreče, o katerih slišimo iz vseh delov sveta, bode visoka vlada in vojna uprava prej ali slej morala na to misliti, bi li ne bilo v interesu potujočega občinstva in varnega prometa, da se proga čez močvirje popolnoma preloži. (Res je!) Dokler pa južna železnica drži čez močvirje, osuševanje močvirja in hitro odvajanje vode, katera ob deževju seže do železniškega nasipa, more jej le koristiti, ne pa škodovati.

Pa recimo, da so omenjene zavire resnične, tudi v tem slučaju bi bila naloga dotičnega poročevalca gledati, da se ovire kakor hitro mogoče odpravijo in delo prične.

Pa navedenih ovir niti ni. (Čujte! Čujte!) Kar se tiče južne železnice, o tem sem te dni govoril na merodajnem mestu, pri južni železnici sami, in zvedel, da se osuševanje močvirja južne železnice ne dotika. (Čujte! Čujte!)

Pri izdelavi Podhayskega načrta, reklo se mi je, da se je oziralo že na južno železnico, kranjska dežela da lahko začne osuševati močvirje, južna železnica je ne bode nič ovirala.

Gospoda moja! Ni li žalostno, če vidimo, da se pri presojevanju in odločevanju o tako važnih rečeh bolj gleda na privatne interese papirnice, nego na javne koristi dežele, deželnega glavnega mesta (odobravanje) in na interese prebivalcev na močvirju, katerih obstanek je odvisen od osuševanja. (Pritrjevanje.)

Ni se čuditi, če prebivalstvo zgublja zaupanje v dobre namere vlade, o katerih jaz za svojo osobo ne dvomim, ko vidi, da se ministrom slikajo težave, katerih v resnici ni, da se hoče z ničevnimi in izmišljenimi pretvezami preprečiti ali vsaj zavleči potrebno delo.

Se je mari čuditi, da ljudstvo pričakuje pomoči le od krone, in že mislijo odposlati deputacijo do Njega veličanstva cesarja, da odredi, da se izvrši to delo.

Da se obnovi že zgubljeno zaupanje našega prebivalstva in se tako potrebna in važna zadeva spravi v tek, usojam si staviti sledečo resolucijo (bere:)

„Visoka vlada se nujno pozivlje, da predloži visokemu državnemu zboru prej ko je mogoče v ustavno obravnavanje načrt postave o državnem donesku za osuševanje ljubljanskega močvirja in o druzih ugodnostih, ki se imajo dovoliti temu podjetju.“

Če vlada misli, da troške za osuševanje močvirja mora prevzeti melijoracijski zaklad, nimam seveda nič

proti temu. Zadovoljen sem, da le stvar pride v tek in se za druge olajšave poskrbi s posebno postavo.

Svariti pa moram pred tem, da bi se projekt le deloma izvršil, da bi se morda zagradili le hudourniki, ki se stekajo v močvirje. To se je od neke strani priporočalo, ali veščaki so pa, kakor sem že prej omenil, odločno izjavili se proti temu.

Gospoda moja! Ko se je v odseku govorilo o ugodnostih, ki se imajo dovoliti mestu Dunajskemu, in je jeden član predlagal, da bi se jednake ugodnosti dovolile tudi drugim deželnim glavnim mestom, že sem jaz omenil osuševanja ljubljanskega močvirja, katerega ne moreta s svojimi sredstvi izvršiti dežela in glavno mesto Ljubljana. Tedaj je odličen vodja one stranke, nemške zjedinjene levice, Njega ekselenca gospod predsednik baron Chlumecky izjavil, da se razume samo po sebi, da se bode povsod, kjer bode treba večjih žrtev za urejenje rek, osuševanje močvirij itd., dotičnim deželam in deželnim glavnim mestom z znatnimi zneski prihitelo na pomoč.

Dobro, se aj Vas primem za besedo. Sedaj imate priložnost, da pokažete, če ste resno in odkritosrčno govorili, ali ste pa le hoteli odpraviti tiste, ki so kaj silno zahtevali. Zato pričakujem, da bode leva stran te visoke zbornice za zdaj podpirala mojo tu prečitano resolucijo in jo tudi odobrila, če pride v meritorično razpravljanje. (Dobro! Dobro! in rokoploskanje na desnici. Govorniku od več strani čestitajo)

Politični pregled.

Domače dežele.

O državnozborskem položaji piše poljski list „Przeglad Poljski“ tako le! Novi položaj je bil popolnoma jasen. Vsled češko-nemške sprave je nemško-liberalna stranka nehala biti fakcijozna opozicija ter se usposobila za vlado. Zmaga Mladočehov nad Staročehi je pa zakrivila, da ni več stare večine. Grof Taaffe se je postavil na drugo stališče ter sklenil zbližati desnico z levico, izključivši iz take zveze skrajne elemente. Seveda izginiti so morala z dnevnega reda politična vprašanja, katera ločijo te dve stranki, in baviti bi se bilo le z raznimi gospodarskimi in socijalnimi rečmi, za katere bi bili obe stranki. Prvo zborovanje novoizbranega državnega zbora naj bi dokazalo, v koliko se da izvesti tak program ter kako bode podprt v parlamentu.

Dokazalo pa naj bi tudi prvo zborovanje, kateri oddelki stare desnice bi se dali pridobiti za ta program ter bi se približali k levici, potem pa, bi li bili pri taki kombinaciji močnejši liberalni ali konservativni elementi. To so vprašanja, okolo katerih se suče vse. Opazilo se je dvojno nasprotstvo. Levica bi hotela od stare večine samo Poljake ter postati večina le ž njimi. Ali vlada se je zbala take večine, vsled katere bi bila izročena levici na milost in nemilost. Zato se je pa osnoval s pomočjo vlade Hohenwartov klub, ki združuje razen Poljakov vse ostale konservativne elemente stare desnice.

Nastale so tako tri stranke, in vse tri so se izrekle za vladni program. Dve izmed njih, namreč liberalna in konservativna, pa nečeta ena za drugo nič vedeti. Vlada in Poljaki so prevzeli nalogo zbližati te dve stranki. Politična korist zadnjih tiči namreč v tem, da bi imeli v Hohenwartovem klubu protitežje nasproti levici. Poljaki naj bi torej posredovali med obema kluboma.

So li Poljaki izpolnili to nalogo? Do zdaj vsakakor. To lahko trdimo mi, ki ne sodimo preoptimistično sedanjega položaja in ker spoznavamo, da je v tem slučaji optimizem nevaren. Sicer je bilo pa mnogo vsaj navideznih vzrokov, ki bi lahko netili tak optimizem, kakor na pr. to, da se je vlada že mogla pri svojem programu opreti le na nas, ker niso naše zahteve take, ki bi vznemirile druge stranke ter provzročile politični boj, kajti v našem programu se ne nahaja državno pravo, kakor pri Čehih, v njem ni verske šole, po kateri hrepene nemški konservativci, ter ne težimo niti za državnim jezikom, katerega hočejo imeti nemški centralisti. Vlada, ki se lahko na nas naslanja brezobzirno, tako se je modrovalo, nam mora biti prijazna, ter se z vso pravico nadejamo, da nam bode izpolnila naše zahteve. Vse je kazalo, kot bi bila naša vloga in naš položaj najugodnejši ter bi bili mi gospodarji položaja. To mnenje se je posebno širilo po liberalnem poljskem časopisji in je tudi nadvladalo v naši družbi. Ali trezni in izkušeni naši politiki so drugače mislili in mislijo še. Njim se zdi sedanji položaj težaven in Poljakom posebno nevaren. Posredovalec je namreč odgovoren za uspeh svojega posredovanja. Najmanjši uspeh našemu posredovanju bi moral biti vsaj nekak „modus vivendi“. Kdo pa more danes reči, da se bode dalo sploh kaj doseči, kdo more trditi, da bodeta Hohenwartov klub in klub levičarjev še nadalje skupaj delovala? Če se nam torej ponesreči posredovanje, neizogibna je nevolja ene ali druge stranke, kajti naravska posledica je potem, da se združimo z eno ali drugo stranko. S katero pa? Ako se združimo s Hohenwartovim klubom, onda ostanemo v manjšini, če se pa z levico, imamo pa prenevarnega tovariša. Pa tudi avstrijski Slovani in sploh tudi drugi konservativni avstrijski elementi zagnali bi proti nam tak hrup, da bi ga ne mogli prenašati naši živci niti ga preglasiti nemško-liberalni slavospevi.

In pa kak vtis bi napravila taka zveza celo v našem domačem taboru?! To so reči, katere je treba vse preudariti, ne smemo varati sami sebe niti se prevzeti. Nam je pač treba hladnokrvnosti in največega takta. Potem se pa obrača članek proti onim Poljakom, ki zahtevajo od Taaffeja, naj uže ustvari državnozborsko večino. List pravi, da se hočejo taki ljudje ali združiti z levico, ali pa da zahtevajo od Taaffeja nekaj nemo-

gočega. List zahteva torej od Taaffeja, naj pride skoraj pred zbornico z važnimi gospodarskimi vprašanji, katera bi mogla držati stranke pri skupnem delovanji in jih dovesti do boljšega vzajemnega sporazumka, iz katerega bi se izcimile sčasoma druge skupine. Da se to zgodi, treba pa čakati.

Vnanje države.

Srbski kralj Aleksander je prišel dne 10. t. m. zvečer na Dunaj, kjer je prenočil v cesarskem dvorci. Drugi dan zjutraj ob 8. uri se je pa odpeljal s spremstvom v Ischl, kjer ga je na kolodvoru pričakoval naš cesar ter ga prisrčno pozdravil. Srbskega kralja spremljata regent Ristić in ministerski predsednik Pašić.

Govori se, da ima obisk kralja Aleksandra važnejši pomen, nego se je mislilo; pravijo namreč, da bi rad stopil v zakonsko zvezo s kako avstrijsko princezinjo.

Srbski kralj in regent Nistić sta odpotovala iz Ischla dne 12 t. m. ob 10 uri zvečer.

Presvetli cesar je podelil srbskemu kralju veliki križ Štefanovega reda, regentu Ristiću veliki križ Leopoldovega reda. ministerskemu predsedniku Pašić-u in srbskemu poslaniku na Dunaji pa red železne krone prve vrste.

Bolgarska. — Kakor se poroča iz Sofije, dospela je preiskava zastran umora finančnega ministra Belčeva, tako daleč, da se je vložila zatožba zoper Karavelova; Orosokova in Molova. Zatoženci so se pritožili proti zatožbi.

Rusi in Francozi, pa časopisje. Da je prišlo med Rusi in Francozi do nekih dogovorov ter da je med njimi danes neka zveza, o tem so prepričani vsi politični krogi. Zato se je začelo po časopisji pričkanje glede namena te zveze. Rusko časopisje trdi, da je evropski mir šele vsled te zveze zagotovljen, nemško časopisje pa je ravno nasprotnega mnenja, trdeč, da je edino le trojna zveza prava pokroviteljica miru.

Nam se pa zdi, da je strah na eni in drugi strani edini, ki vdržuje mir, in da bi bilo miru takoj konec, ko bi ena ali druga stranka mogla z gotovostjo računati na ugoden uspeh svoje akcije.

Ruski car je podelil srbskemu regentu Ristiću red Aleksandra Nevskega, ministerskemu predsedniku Pašiću pa red belega orla prvega reda.

Angleško. — Ni še preteklo dobrih štirnajst dni, odkar je ministerski predsednik Salisbury pri nekem lordmajorjevem banketu zagotavljal, da niso bili mirovni pogoji še nikdar poprej tako utrjeni kakor so zdaj. Angleški listi pa nam kažejo črn oblak na egiptskem političnem obnebji, na obnebji iste dežele, o kateri je Salisbury posebno poudarjal, da se razvijajo stvari v njej ugodno in mirno. Sultan, vrhovni gospodar Egipta, ne gleda lepo Angležev v Egiptu, katerega so le začasno zaseli, posebno ker angleško postopanje v Egiptu nikakor ne meri na to, kakor da bi se kedaj mislili Angleži povrniti iz Egipta. Tevfik paši, ki je podkralj tam, pa se neče kavsati z Angleži, prvič zato ne, ker rad v miru in dobro živi, drugič pa tudi zato ne, ker ve, da bi malo opravil pri Angležih, zato jim pa dopušča, da delajo v Egiptu, kar se jim ljubi. Tega se je pa baje sultan naveličal. In ker sta znala, kakor trdi angleški list, dobro podkuriti francoski in ruski zastopnik, sklenil je, kar odstaviti Tevfik pašo, ne meneč se, kaj poreko Angleži, ter ga nadomestiti z drugim, ki bi bil, kakor trdi spet angleški list, bolj naklonjen Francozom in Rusom nego Angležem. Ako bi se Angleška ne upirala tej osebni premembi, nastalo bi med njo in Turško kronično nasprotje, ako bi se pa temu uprla, nastalo bi akutno nasprotje. In to je tisti črni oblak, prvo kukavičino jajce rusko-francoske zveze, kakor še vedno trdi angleški list.

Portugalska. — Finančne razmere so se izdatno izboljšale.

Kitajska in Japonska. — Med Kitajsko in Japonsko se vrše pogajanja, da bi se med njima sklenila ožja zveza. Namen zvezi bo pospeševati trgovino mej imenovanima državama in braniti se vnanjih sovražnikov.

Narodno gospodarstvo.

Trgovska in obrtniška zbornica.

VIII. Gospod zbornični svetnik Karol Luckmann poroča, da je trgovska in obrtniška zbornica v Hebu sklenila prositi visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo, da bi začelo v interesu prometa med Avstrijo-Ogrsko in južno Ameriko obravnave zaradi trgovinske in carinske pogodbe z Brazilijo in potezati se za enake olajšave avstrijskemu izvoznemu blagu, kakeršne so bile dovoljene Združenim državam.

Prošnja je utemeljena z naslednjimi razlogi: Uporaba „monroe"-doktrine na gospodarstvo v trgovinski pogodbi med Združenimi državami severnoameriškimi in Brazilijo in ž njo uniji podeljene olajšave lahko znatno zmanjšajo prodajo mnogih naših izdelkov pa tudi posameznih pridelkov v Brazilijo, če ne celo ustavijo.

Tako je največ pridelkov pri uvozu iz Združenih držav v Brazilijo popolnoma carine prostih, na pr. hmelj, moka, rokodelsko orodje, stroji za manufakturo in industrijo, gradivo za železnice. Za 25 % je carina znižana tudi bombažnim, železnim in jeklenim izdelkom (če niso popolnoma carine prosti), usnju in usnjenim izdelkom, lesenim izdelkom, hišnim opravam, vozovom, gumovim izdelkom. Združene države pa so oprostile carine zlasti sladkor, kavo in kože.

Kolikega pomena so te znižane carine, razvidno je na pr. iz tega, da je od kilo bombažne tkanine plačati carine 11 gld. v zlatu (5000 r.). 25 % znižanje znaša torej 2 75 gld. v zlatu od $^{k}/_{g}$: Ako je bombažen izdelek po ceni, zadostuje ta razloček, ki je na dobro

severnoameriškemu delu, da onemogoči uvoz avstrijskih izdelkov.

Isto velja o razločku 1 gld. 10 kr. pri carini 2000 r. od $^{k}/_{g}$ za bombažne ogrinače, odeje i. t. d.

Ker pa imajo od sklenene pogodbe največ dobička Združene države, ni misliti, da ne bi Brazilijanci navzlic vseameričanski navdušenosti spoznali prave gospodarske koristi. Razen tega so se tamošnjim ljudem naši okusnejši izdelki priljubili ter jih ne bodo lahko pogrešali. Zatorej kaže, da poskusi avstrijsko-ogerska država s trgovinsko pogodbo z Brazilijo doseči enake ugodnosti, kakeršne so dovoljene Združenim državam severnoameriškim. Avstrija bi lahko tudi nasprotno primerno uslužila. Znižanje carine na kavo pri uvozu preko Trsta bi se ujemalo z namero c. kr. vlade, ki bi rada temu pristanišču pomagala z diferenijalnimi carinami. Brazilijanska volna, od katere Združene države pobirajo visoko uvoznino, uvaža se k nam uže tako brez carine. Promet med avstrijsko-ogersko državo in južno Ameriko je velikega pomena, in je trgovinsko-politično razmerje do Brazilije tem bolj imeti na umu, ker bodo Združene države najbrže pogodbe sklenile tudi z ostalimi svobodnimi državami v južni Ameriki.

Nemška vlada je na predlog trgovskih zbornic v Hamburgu in Lipskem uže pozvedovala pri brazilijanski vladi zaradi trgovinske pogodbe, takisto angleška in francoska. Avstrijsko-ogerska država ne sme zaostati. Ker je odsek mnenja, da je ta predlog zbornice posestrime v Hebu velike koristi za avstro-ogersko trgovino in industrijo, zatorej predlaga: Častita zbornica naj prošnjo zbornice v Hebu v vlogi pri visokem c. kr. trgovinskem ministerstvu podpira. — Predlog je bil vzprejet.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

231.

Koka pri starih Peruvancih. Španjolci njeni nasprotniki.

Korun, koruzo in tobak smo prejeli iz Amerike. Prva dva darova sta nam hrana, a tretji dražilo. Ali prav ta dar se je najbolj po svetu razširil. Koliko poželi človek užitka in omame, jasno nam priča povest tobaka. V novejšem času je dobila Evropa iz Amerike novo dražilo, prav za prav nov strup, ki bode pa človeštvu več koristil nego je tobak. Ta strup je danes uže dobro znan v Evropi, nazivajo ga „kokain," ali v rokah zdravnikovih more biti velika tolažba bolnikom. Strup in lek ta je vzbudil iz nova pozornost na rastlino, od katere se dobiva. Domačini ameriški so imeli svoja dražila, kakor so jih imela vsa plemena starega sveta. Glavno dražilo, v katerem so Američani iskali sreče in naslade, bil je tobak, samo Peru in Bolivija sta imeli svoje dražilo v drugi rastlini, v koki. Zvečenje kokovega perja je bilo okoli And v navadi od najstarejših časov. Ko so Španjolci podjarmili Peruvanske kraje, našli so silne nasade grma koke. V jeziku indijanskega plemena Ajamarskega znači koka tisto, kar rastlina.

Kmalu so se upoznali Španjolci s porabo tega grma. opazili so namreč, kako se Indijanci na kratek čas od dela odtegnejo in mej tem poželjivo žvečijo perje nekega grma. In kamorkoli so prišli, povsodi so žvečili koko, in po perji se je toliko popraševalo, da je v prometu imelo vrednost novcev. Kedar so pozneje v teh krajih vpeljali zlate in srebrne novce, postala je koka najglavnejša trgovinska roba. Za časa Peruvanskih vladarjev je imela vlada glavni nadzor nad vzgojo koke. Bajka pripoveduje da je božanski sin solnčev prišel k ljudem in jih poučil o bogovih, pa tudi na poljedelstvo in koristne iznajdbe jih je napotil. V istem času je poklonil ljudem božansko rastlino koko, „katera gladnega siti, trudnega in onemoglega krepi, a nesrečnemu skrb in nadloge preganja."

Peruvanci so smatrali koko kot neko svetinjo, katera je bila v čislih ne samo v domačem nego tudi v vsem javnem življenji. Pri verskih svečanostih, v miru in na vojski je bila koka zelo važna. Duhovniki so svojim bogovom kot najlepši in najdostojnejši dar dajali koko. Ves čas mej službo božjo, pripoveduje Tschudi, žvekali so duhovniki koko, a če bi ne imeli dovolj koke, ne bi milosti božje mogli izprositi. In vsak drug, ki je iskal pomoči božjo, ni se smel duhovniku približati brez koke v ustih. Nobeno delo ne bi uspevalo, ako bi ga ne spremljal blagoslov kokov. In ta sveta rastlina je dobila največega neprijatelja v vsiljenem gospodarji. Španjolci so prezirno motrili vse običaje in navade Peruvancev, in tako se je njih mržnja vrgla tudi na koko. Kraljevski ukaz 1569. l. je trdil, da je koka vražji dar, in strogo je prepovedal koko žvekati. Povsodi so dali koko sekati in izkopavati, a zatirani Indijanci so se morali skrivati, da so mogli žvekati koko; svoje navade kar niso mogli opustiti. Kedar so španjolski gospodarji in rudarji izprevideli, kakov blagoslov je koka robom, da samo ob njej morejo prenašati najtežavnejša dela, začeli so jo sami zagovarjati in hvaliti.

Tudi duhovniki so začeli koko v Evropi priporočati. Jezuvit Antonijo Julian je spisal knjigo z naslovom: „Biser ameriški", kjer koko jako povzdiguje, a tudi obžaluje, da je niso v Evropi vpeljali namesto kave in čaja, ker bi siromašni svet laglje prenašal glad in žejo. Španjolski zdravnik Crespo je hvalil 1793. l. izredna svojstva kokova in jo posebno priporočal evropskim mornarjem. Tega mnenje se je poprijel v novejšem času tudi sam Tschudi, češ, da bi koka bila pravi blagodar mornarjem, kateri se mučijo s težkim delom in jedo nasoljeno hrano. In sedaj se je koki množila hvala od dne do dne, in če tudi je to ni v Evropi udomačilo, privedlo nas je vsaj do kokaina. Tudi Peruvancem sedaj ni nobeden več branil koke saditi in žvekati, in zato se je ona zopet dokopala do stare

slave in svetosti. Še dandanes potisnejo Indijanci milim pokojnikom po kos kokovega peresa v usta, da jih na drugem svetu bogotovi tem prijaznejše vzprejmejo. Kedar Peruvanec tu ali tam zadene ob staro mumijo, katera ga spomina slabih časov njegovega naroda, takrat kot spomin te davne slave položi perje kokovo kot dar svojega srca in kot sveto žrtvo, pa mu pri srci nekako odleže. Vera v božansko moč kokovo ni se mogla vse do danes zatreti. Imajo starih pravljic, katere so pripovedali že za časa, ko so Inke vladali, da neki gorski modri bogovi skrivajo blago zemeljsko po votlinah. Do tega blaga človek ne more priti s praznimi rokami, a če bi pokadil bogovom s kokovim perjem, usmilili bi se ga takoj, in človek bi laglje do rude prišel. Tudi dandanes še rudarji, kateri kopljejo rudo po Andah, mažejo z nažvekano koko rudo, da bi se jim omečila in delo olajšalo.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Na Dobrovi, dne 12. avgusta. (Strašna noč). Včeraj je bila tukaj neznosna soparica. Zvečer okolo osme ure se je pričelo od zapada sem vedno pogosteje bliskati in grmeti, ob ½ 9. uri je bila pa najsilnejša nevihta. Strela je udarila v naši fari na treh krajih. Ob ½ 9. uri je treščilo na Dobrovi v hišo Franceta Brganta, št. 71, kjer je bilo v trenotku vse s slamo krito poslopje v ognji. Vnela so se tudi sosedna poslopja Josipa Hribrnika št. 9 in Mihe Birtiča št. 10, tudi krita s slamo. Kar je bilo v podstrešjih, zgorelo jim je vse z letošnjim senom vred, v notranje prostore pa ogenj, hvala Bogu, nobenemu ni prodrl. Živina je vsa oteta, le Brgantu sta uničena dva prasiča. Zavarovani so vsi trije za male zneske pri Graški zavarovalnici. Ljudje so prihiteli iz domače in sosednih vasi nesrečnim v pomoč. Vsled silne plohe in z neutrudnim delovanjem gasilcev se je posrečilo obvarovati bližnjo Jeričevo, s slamo krito hišico, katere se je uže večkrat plamen prijel. Ko bi se bila še ta užgala, šla bi bila potem cela Dobrovska vas ob vsem hribci v dim in pepel.

Drugič je udarilo pri Antonu Kožuhu na Švici št. 28. Tu strela sicer ni užgala, pač pa je revežu podrla dimnik in mu ubila edino molzno kravico v hlevu, mlada junica mu je pa ostala nepoškodovana.

Tretjič je bil pomeril sv. Elija tja v Lončarjev kozolec zunaj na njivah pri Švici brez vsake posebne nesreče.

Škoda, katero je povodenj (oblak se je od ½9. do 11. ure sinoči nad Dobrovo in Dobrovskim hribom večkrat z vso silo utrgal) napravila po travnikih in njivah doli po kotih, pod Razori in Draževnikom ter po Grabnu gori proti Horjulu do Malnarja v Brezji, znaša pa več tisoč goldinarjev. Ajdove setve so večinoma (deloma tudi po toči, ki se je ob severno-vzhodnem koncu Dobrovskega polja tja preko Stranske vasi in Utika vsipala) popolnoma uničene. Poljščina je vsa zmetena in večinoma polegla ter s poplavjem namešana; po najboljših travnikih je otava vsa zablačena, po nekaterih pa s prodom in kamenjem na debelo pokrita.

Samo v Dobrovski vasi in po njenih najbližnjih brežinah pod njivami in po vrtih umelinile so se cele plasti zemlje, tu in tam z drevjem vred. V bregu pod farovžem zasule so meline lep kos kantonske ceste, tako da je bil na tem prostoru danes ves dan promet zaprečen.

Gori pri Kancu v Grabnu je povodenj odnesla na stotine desek in drugega lesa, katerega je puščala potem doli ob plotovih in večih ježah v posameznih in tudi več kosih, a večina se je poizgubila dalje doli proti Ljubljani.

Malo pred polnočjo je v Kozarjih pri Štalcu št. 27 udarila voda v hišo nad pol metra visoko.

Ta strašna, skoraj dve uri neprestano trajajoča nevihta je segala proti Horjulu gori preko Skodlarja v Brezji, a proti Polhovemu Gradcu pa blizu gori do Dvora.

Bog obvaruj, ko bi bil tak silen vihar tudi gori v Horjulu in Polhovem Gradcu nastal in tako strašansko razsajal, kakor je tukaj na Dobrovi in po njeni bližnji okolici; Gradaščica in Horjulka (Šujca) bi se bili danes tikoma pod Dobrovsko vasjo spojili in na visoko vsa polja doli proti Ljubljani poplavili in uničili. Škoda je uže tako preobčutna za posameznike in v obče, a potem bi pa bila neznosna. — V veliki nevarnosti je bil stari Potokar, kateri je domu grede zabredel v globoko vodo. Po sreči se je oprijel drevesa, kjer ga je našel eden Gnezdovih fantov in ga rešil. M. Rant.

Razne reči.

— Presvetli cesar je podelil majorju domačega pešpolka št. 17 gospodu Andreju Slivniku plemstvo.

— Imenovanje. Gospod Vencel Goll, c. kr. gozdni nadzornik v Ljubljani, je imenovan za gozdnega svetnika.

— Dijaki tukajšnje više gimnazije nameravajo prirediti v Kamniku veselico, katere čisti dohodek je namenjen za Prešernov spominek.

— V tukajšnji nunski cerkvi je bilo dne 11. t. m. preoblečenih 11 kandidatinj, ena novica pa je napravila profes.

— Shod zaveze kranjskih gasilnih društev bode dne 23. avgusta ob 10. uri dopoludne v mestni dvorani Ljubljanski. Pred zborovanjem bodo od 8. do 10. ure velike vaje Ljubljanskega gasilnega društva.

— † Luka Robič. Minolo soboto je po daljši bolezni umrl v 78. letu dobe svoje gospod Luka Robič, c. kr. davčni viši nadzornik v pokoji. Pokojnik je bil več let deželni poslanec, odbornik „Matice Slovenske“ in ud mnogih narodnik društev. Bil je vedno zvest sin svojega naroda. Bodi mu zemljica lahka!

— Letno poročilo četverorazredne deške ljudske in obrtne nadaljevalne šole v Kamniku. Na tej šoli so

poučevali 1 nadučitelj in 3 učitelji, veronauk sta pa učila častita gospoda Janez Oblak, dekan, in pa o. Teodorik Murn. Na ljudski šoli je bilo konec šolskega leta 223 učencev. Za vstop v srednje šole se jih je oglasilo deset. Obrtno nadaljevalno šolo je pa obiskovalo 82 učencev, in sicer jih je bilo v pripravljalnem tečaji 31, v prvem razredu 23, v drugem razredu 19 in v trgovskem tečaji 9.

— **Letno poročilo Tržiške ljudske in obrtno nadaljevalne šole.** Na ljudski šoli so učili 1 nadučitelj, 3 učitelji, 2 učiteljici in 1 katehet. Šolo je obiskovalo 426 učencev, in sicer je bilo 398 Slovencev, 21 Nemcev, 2 Čeha in 1 Hrvat. Iz šolskega poročila posnemamo, da je podaril neimenovan dobrotnik o poroki Nj. c. in kr. Visokosti gospe nadvojvodinje Marije Valerije z Nj. c. in kr. Visokostjo gospodom nadvojvodo Franom Salvatorjem kot ustanovo 1000 gld. ter da se imajo iz letnih obresti te ustanove kupovati ubožnim učencem učila in obutal. Na obrtni nadaljevalni šoli so učili voditelj, 3 učitelji in 1 katehet. Pouk je trajal po 7 ur na teden. Učencev je bilo konec šolskega leta 65.

— **Letno poročilo štirirazredne ljudske šole in obrtne nadaljevalne šole na Krškem.** Na ljudski štirirazrednici so poučevali 1 nadučitelj, 1 učitelj, 2 učiteljici in 1 katehet. Otrok je bilo na njej 204. in sicer 107 dečkov in 97 deklic. Pohvalno moramo omeniti, da se je skrbelo tudi za šolarsko kuhinjo prav pridno. Na obrtni nadaljevalni šoli je pa bilo 46 učencev. Učiteljsko osobje te šole so bili 1 voditelj, 4 učitelji in 1 katehet. Pouk na tej šoli je trajal po 8 ur na teden.

— **C. kr. poštne hranilnice.** V c. kr. poštne hranilnice je bilo vloženih meseca julija 1891. l. v hranilnem oddelku 2.141,476 gld. 73 kr., v šekovnem oddelku pa 83,801.359 gld. 13 kr., in sicer je bilo vloženih na Štajarskem v hranilni oddelek 103.809 gld. 48 kr., v šekovni oddelek 3.637.897 gld. 52 kr., na Koroškem v hranilni oddelek 42.950 gld. 28 kr., v šekovni oddelek 965.628 gld. 82 kr., na Kranjskem v hranilni oddelek 20.272 gld. 90 kr., v šekovni oddelek 722.026 gld. 37 kr., na Primorskem (Goriško, Trst in Istra) v hranilni oddelek 108.386 gld. 50 kr., v šekovni oddelek 1,368.356 gld. 82 kr. Izplačalo se je pa v tem mesecu v hranilnem oddelku 1,749.410 gld. 46 kr., v šekovnem pa 81,828.914 goldinarjev 52 kr., in sicer spada na Štajersko v hranilnem oddelku 63.259 gld. 59 kr., v šekovnem 825.554 gld. 42 kr., na Koroško v hranilnem oddelku 22.555 gld. 70 kr., v šekovnem 283.890 gld. 30 kr., na Kranjsko v hranilnem oddelku 15.644 gld. 63 kr., v šekovnem 280.022 gld. 45 kr., na Primorsko (Goriško, Trst in Istro) v hranilnem oddelku 78.301 gld. 20 kr., v šekovnem 1,074 502 gld. 20 kr.

— **Vlak v Zagreb.** Posebni vlak, katerega priredi „Ljubjanski Sokol“ zaradi obiska Zagrebške jubilejske razstave, odide iz Trsta dne 6. septembra t. l. opolunoči in bode postajal na vseh postajah do Zidanega Mosta. Enak vlak odpelje se ob treh zjutraj iz Maribora. Pri Zidanem Mostu se združita vlaka ob sedmih zjutraj. Ob desetih zjutraj bode prihod v Zagreb, kjer se bode vršil slavnostni vzprejem. Ker bode potreba za časa urediti stanovanja v Zagrebu in se odbor „Sokolov“ zaradi tega že dogovarja z izložbenim odborom Zagrebškim, naj se oni, ki se bodo zagotovo udeležili skupnega izleta v Zagreb, oglase že sedaj in naznanijo ob enem, v katerem razredu se nameravajo voziti. Naznanila naj se pošiljajo odboru „Sokolovemu“, generalnemu zastopu banke „Slavije“, ali pa gospodu podžupanu Vasu Petričiču v Ljubljani.

— **Vojaške vaje.** Te dni so vojaške vaje okolo Ljubljane in Postojine. Dne 21. t. m. pride 55. brigada iz Postojine v Ljubljano, kjer bode imela vsa divizija počitek. Dne 22. t. m. se pa odpoti divizija proti Celju h kornim vajam, pri katerih sklepu dne 31. avgusta in pa 1. septembra bode navzoči sam presvetli cesar z več nadvojvodami.

— **Umrl** je dne 25. v Šibeniku v Dalmaciji, 37 let star, g. Ivan Peternel, c. in kr. nadporočnik v 80. domobranskem bataljonu, doma iz Plužne pri Otaležu na Goriškem. Pokojnik ni nikdar pozabil, da je bil slovenkega kmeta sin, ter je bil vedno naročen tudi na slovenske časnike. Naj počiva v miru!

— **Tvrdka Morpurgo-Parente** v Trstu je likvidirala. Bila je ena najimenitnejših tvrdk v Trstu.

— **Jubilarna izložba** v Zagrebu se bo slovesno otvorila dne 15. avgusta t. l. ob 10. uri dopoludne. Vstopnica za 1. in 2. dan velja po 1 gld. za osebo, ostale dni po 30 kr., ob nedeljah in praznikih po 20 kr. Knjižice z 20 vstopnicami veljajo gld., permanentne vstopnice za odbornike in izložitelje 5 gold, za ostalo občinstvo 10 gold. Te karte morajo imeti fotografijo osebe na, katero se glasé. Odbor ni mogel sicer izpolovati znižane vozne cene po železnicah, ali kraljeva ogrska državna in južna železnica sta obljubili, da priredita posebne vlake v Zagreb za znižane cene. Ti posebni vlaki se bodo naznanili o pravem času. Začasna razstava cvetlic, zelenjadi, raznega sadja in grozdja traja od 15. do 25. avgusta. Stavbeni odsek razstave bode poskrbel za stanovanja tujim gostom. Oglasiti se je v tem oziru pri gosp. Ivanu Gabriču v mestni hiši II. nadstropje. Tudi so cene stanovanjem uže določene. Razstava bode razsvetljena električno.

— **C. kr. obrtni strokovni šoli v Ljubljani.** Kakor doslej vsako leto, priredila je tudi letos strokovna šola za umetno vezenje in šivanje čipek svojo šolsko razstavo, o kateri bodi tukaj priobčeno kratko poročilo. Prvi letnik (učiteljica gospodična Föderl) je razstavil lepe vzorčne prte s priprosto Holbeinovo tehniko, križevate, pločaste, kitaste vbode in belo vezene vzorčne prte; dalje s svilo vezene obleke, namizne prte s pisanimi cvetlicami, s svilo vezene ponočne srajce, dve odeji v filet guipure-tehniki in še mnogovrstne manjše stvari. Tudi smo videli v čipkarskem oddelku vzorčne prte v tehnikah punto tirato in punto tagliato, filet guipure in point lace; dolgo čipko za oltarski prt, servijete v reticella, dokaj point-

lace-čipk, garniture za negligées i. t. d. — V drugem letniku (učiteljica gospa Hlavka) smo opažali fine bele vezenine, prte v arabski in janimski tehniki, prte z rdečo vezenino, aplikacije v svili, atlasu in peluche, perzijsko à jour-delo, pločasto vezenje, broderie d'Espagne, poleg tega prekrasen žepni robec z belim vezenjem, čveterooglat prt z rdečim dvostranskim vezenjem, albo s krasnim čipkanim robom, dve stolni preprogi v arabski tehniki in z aplikacijo itd. itd. — Razstavo so spopolnjevali strokovni nariski, katere so jako točno in lepo zvršile učenke obeh letnikov.

Šola za lesno industrijo letos ni razstavila svojih izdelkov; toliko skrbneje pa se pripravlja, kakor čujemo, za prihodnje leto, ko bodeta na veliki deželni razstavi vredno zastopana oba obrtna zavoda naša, katera sta že v treh letih pakazala toli vesel in lep napredek.

Šolsko leto na obeh šolah se je sklenilo dne 31. julija. Šole za lesno industrijo je štela koncem leta v vseh treh letnikih 39 rednih učencev in 3 hospitante. Sposobnih je bilo za višji letnik 25 učencev, 8 jih mora ponavljati izpit, 6 pa je bilo nesposobnih. Po jeziku so bili vsi Slovenci, po veri katoliki. V prvem letniku se mora vsak učenec učiti vseh treh praktičnih strok, namreč mizarstva, rezbarstva in strugarstva, v drugem letniku pa so učenci že ločeni. Drugi letnik je imel 1 strugarja, 4 rezbarje in 8 mizarjev, tretji letnik pa 1 strugarja, 5 rezbarjev in 4 mizarje. Ustanov je uživalo 39 učencev v skupnem znesku 2090 gld.

Šola za umetno vezenje in šivanje čipk je štela koncem leta 25 rednih učenk in 14 hospitantinj. Sposobnih za višji letnik je bilo 22 učenk, 2 morata izpit ponavljati, 1 pa je bila nesposobna. Materni jezik je bil 15 učenkam slovenski, 9 nemški in 1 hrvaški. Razven jedne so bile vse katoliške vere. Ustanov je uživalo 19 učenk v skupnem znesku 750 gld. — Učiteljskih močij je bilo na obeh zavodih 10, namreč 4 stalne, 6 začasnih. Vpisovanje za prihodnje šolsko leto bode dne 14. septembra, redni pouk pa se prične dne 15. septembra.

Te razglašene tovorne voznine za pošiljatve v Kolin veljajo le za Kolin (drž. žel. dr.), voznine za pošiljatve iz Kolina veljajo za Kolin (drž. žel. dr. in av. sev. zap. žel.).

— **Nagrada za izvoz cigaret iz Egipta.** Turška vlada v Egiptu je sklenila od 1. oktobra 1891. l. počenši deliti nagrade onim, ki bodo pošiljali največ cigaret v inozemstvo. S to odredbo se nadeje vlada izdatno pospešiti izvoz, pa tudi pomnožiti carinske dohodke, ker se bode potrebovalo v deželi več tobaka, ki se uvaža izinozemstva in se mora pri uvožnji plačati od njega še precej visoka carina.

— **Brzojavni promet v I poluletji 1891. l.** Vseh brzojavk je bilo oddanih 2,632.055, in sicer pri državnih brzojavnih uradih 2.070.693, pri železniških brzojavnih uradih pa 140.054. Mednarodnih brzojavk pa je došlo, in sicer pri državnih brzojavnih uradih 590.197, pri železniških uradih pa 10.671, vseh skupaj torej 600.868. Prehodnih brzojavk je šlo preko Avstrije 316.183 mednarodnih. V istem času minolega leta je znašalo število brzojavk za 138 521 manj nego letos. Kosmati dohodki za te brzojavke znašajo 2,029.300 gld., to je 38.214 gld. več nego v prvem poluletji minolega leta 1890.

Budimpeštanske tržne cene z dne 12. avgusta 1891.

Pšenica gld. 10.15 do 10.80, rž gld. 9.35 do 9.55., ječmen 6.10 do 6.50, oves (novi) 6.15 do 6.25.

Kurzi na Dunajski borzi dne 13. avgusta

Papirna renta	gld.	92·20.
Srebrna „	„	92·25.
Zlata „	„	111.75.
Marcijeva renta	„	102·30.
Napoleondori (20 frankov)	„	9·41½
C. kr. cekini	„	5·61.
Nemške marke	„	58·10.

Popravek: V zadnji številki naj se bere namesto „Budimpeštanske tržne cene z dne 29. julija“ . . . z dne 5. avgusta in pri kurzih namesto dne 30. julija „dne 6. avgusta.“

Gospodarstvo.
Poljodjeljstvo, vinogradarstvo, pivničarstvo in voćarstvo.
Cvieće i sočivo.
Stočarstvo.
Pčelarstvo.
Svilarstvo.
Ribarstvo.

(9—1) Gospodarsko-šumarska

IZLOŽBA

U ZAGREBU

od 15. kolovoza 1891. do 15. listopada

Šumarstvo.
Gospodarski obrt.
Gospodarska tehnika i graditeljstvo.
Učevna sredstva
i
literatura gospodarstva i šumarstva.
Kućni obrt.
Slike i umjetnine.

Izložbena lutrija sa 1001 sgoditkom. — Glavni sgoditak u vriednosti od 10.000 franaka. — Srećka 50 nč.

Odgovorni urednik Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.